Het NEM Meetnet Vleermuis Zoldertellingen geeft de trends van de populatie ontwikkelingen van ingekorven vleermuis en de grijze grootoorvleermuis. Daarnaast wordt de verspreiding van verschillende vleermuissoorten onderzocht. De gegevens worden vanaf 2007 door vrijwilligers verzameld. Daarnaast maakt het meetnet dankbaar gebruik van reeds eerder verzamelde gegevens van grijze grootoorvleermuizen en ingekorven vleermuizen.

Ingekorven vleermuis

De ingekorven vleermuis was in Nederland bekend uit twee kraamverblijven in Limburg: Lilbosch en Maria Hoop. De trend is sterk positief sinds 1996. In 2012 bleek een groot aantal dieren afwezig. Sindsdien weten we dankzij onderzoek dat er meerdere plekken in de omgeving zijn waar de dieren –ook in de kraamtijd- verblijven. Ook deze verblijven zijn opgenomen in de index. De 'dip' van 2012 is voorbij en de aantallen zijn terug op het niveau van 2009-2010.

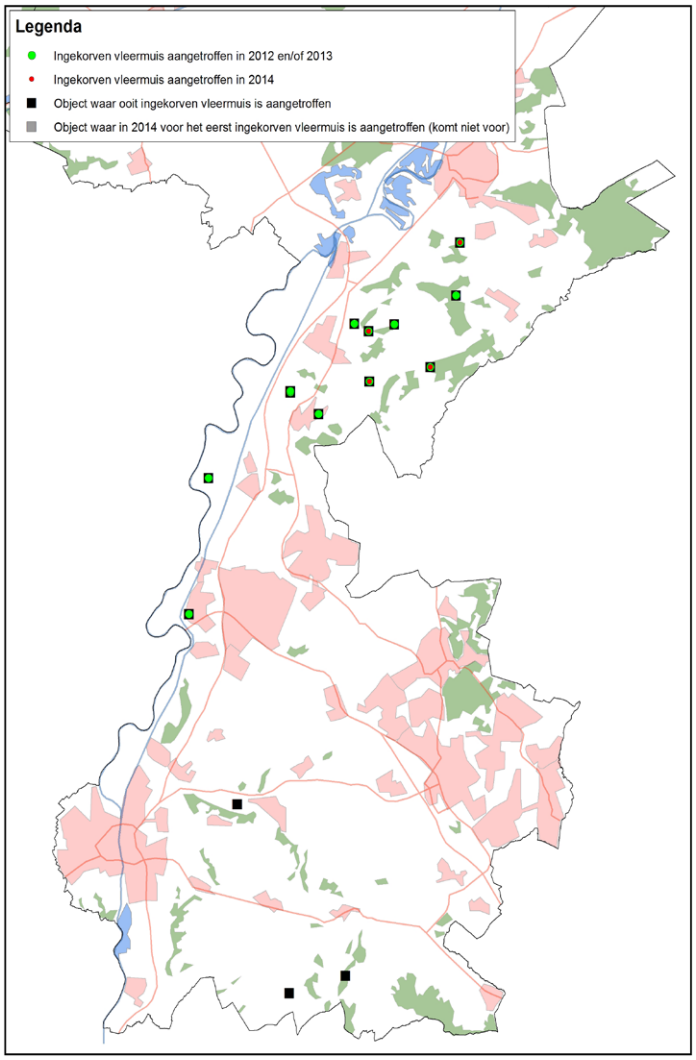

Figuur 12: Overzicht objecten voor de ingekorven vleermuis.

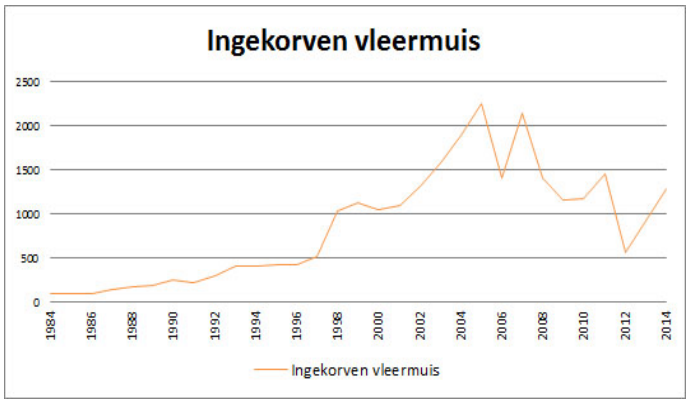

Figuur 13: Index ingekorven vleermuis (1984 = 100)

De 'nieuwe' verblijven zijn ondertussen een standaard onderdeel van de tellingen geworden en worden nauwkeurig gemonitord. Zo laat figuur 12 zien dat zich ook in 2014 dieren ophielden in de nieuwe verblijven. In een aantal van die verblijven waren de maanden voor de telperiode ook dieren aanwezig, echter tijdens de telperiode verbleven deze dieren ergens anders (zoals in Maria Hoop en/of Lilbosch).

Grijze grootoorvleermuis

Ook voor de grijze grootoorvleermuis is de trend nog steeds positief (sinds 1994, zie figuur 14). Leek er in 2013 sprake van een lichte afname (zie Telganger van april 2014), in 2014 waren de aantallen op het niveau van 2010-2011. Op de zolders waar in het verleden grotere aantallen dieren waren geteld, maar in 2013 juist kleinere aantallen, werden in 2014 weer grotere aantallen geteld. De geconstateerde afname in 2013 lijkt daarom méér het gevolg van natuurlijke dynamiek of weersomstandigheden dan een daadwerkelijke afname.

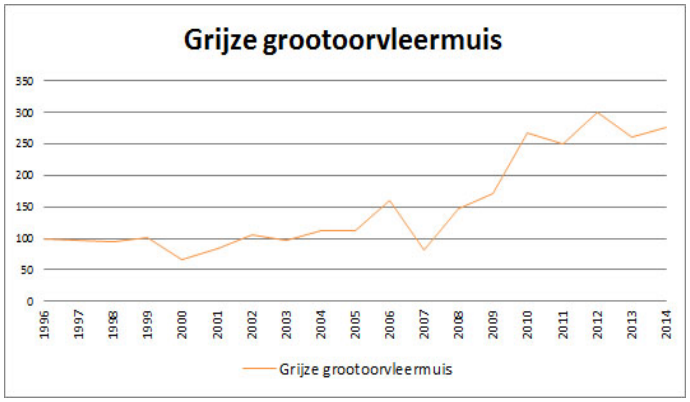

Figuur 14: Index grijze grootoorvleermuis (1996 = 100)

Een groot deel van de objecten waar ooit een grijze grootoorvleermuis is aantroffen wordt minimaal eens in de drie jaar geteld (zie figuur 15 en 16). Die hoge frequentie is belangrijk omdat in het totaal

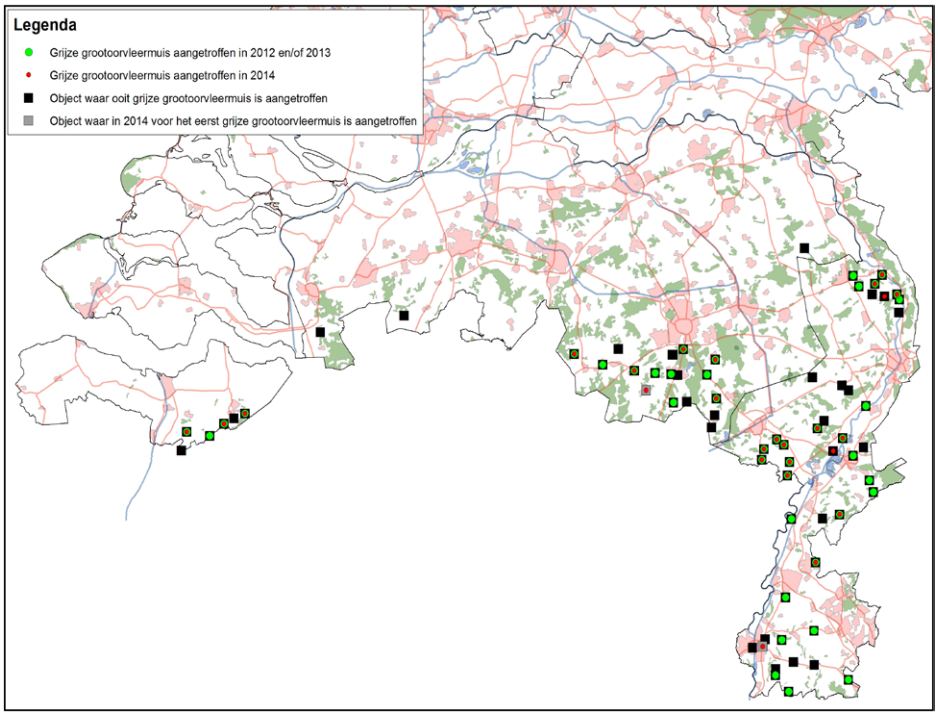

Figuur 15: Overzicht van alle objecten waar ooit de grijze grootoorvleermuis is aangetroffen en de tellingen 2012-2014.

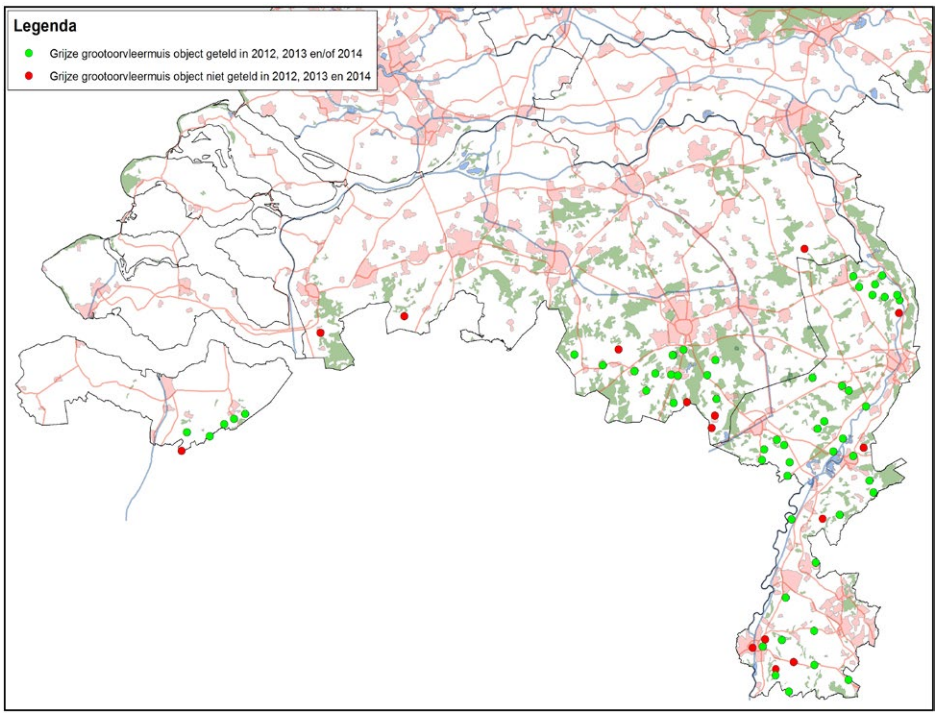

Figuur 16: Tellingen van de afgelopen drie jaar bij objecten waar ooit de grijze grootoorvleermuis is aangetroffen.

slechts weinig dieren worden geteld en een goede representativiteit en teldekking van belang zijn.
Bij een eenzijdige of te kleine steekproef kan de resulterende trend sterk worden beïnvloed door min of meer toevallige afwijkingen in aantallen in de getelde objecten. De getelde populatie lijkt zich te stabiliseren op het huidige niveau, maar dit is niet (nog) niet met zekerheid te zeggen. Uit de gegevens weten we niet of er een stabilisatie van de totale populatie is of dat er enkel binnen de momenteel bekende verblijven sprake is van stabilisatie, terwijl de populatie als geheel nog wel toeneemt. Daarom is het interessant om op zoek te gaan naar de grijze grootoorvleermuis in andere, momenteel nog niet bekende verblijven, zodat we daar beter inzicht in krijgen.

Overige soorten

Het meetnet brengt ook deels de verspreiding van andere soorten in beeld. In figuur 17 zie je de verspreiding van de laatvlieger. Een groot deel van de

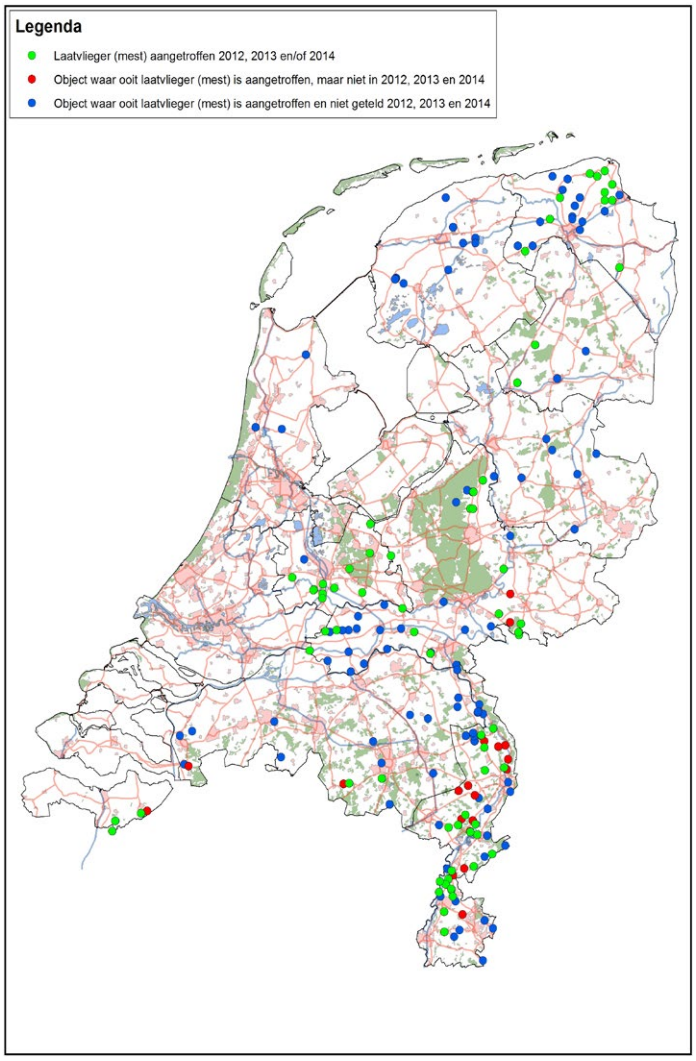

Figuur 17: Resultaten voor de laatvlieger van de afgelopen drie jaar.

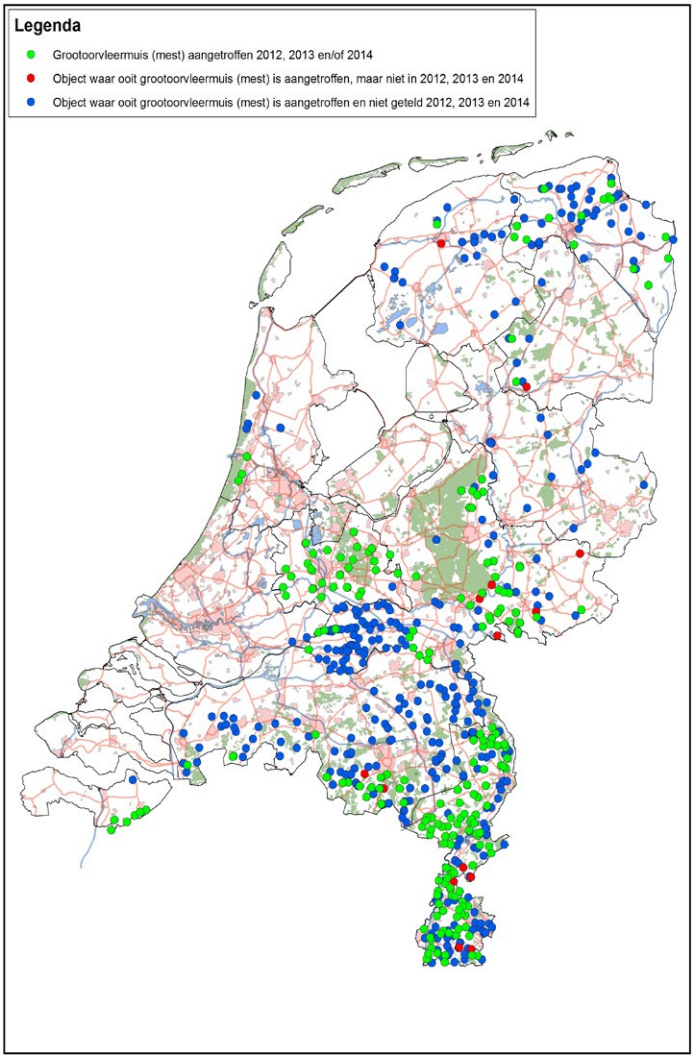

Figuur 18: Resultaten voor de gewone grootoorvleermuis van de afgelopen drie jaar.

objecten waar ooit laatvlieger (of de mest daarvan) is aangetroffen is de afgelopen drie jaar niet meer geteld. In Noord-Limburg zijn een aantal objecten waar de laatvlieger de laatste drie jaar niet meer voorkomt. Of dit door lokale omstandigheden komt, zoals veranderingen aan het object, of door andere zaken, zoals een verandering in het voedselaanbod in de omgeving, is met deze data niet te achterhalen. Natuurlijk zijn deze data ook niet voldoende om daadwerkelijk van een teruggang in verspreiding van de laatvlieger te spreken, maar licht zorgelijk is het wel.
Wanneer je veranderingen bemerkt bij een object (zoals een zendmast, dichtgemaakte galmgaten, gaas ter duivenwering of een nieuw of gerestaureerd dak), meldt het dan op het telformulier. Zo kunnen we misschien een analyse gaan maken over de effecten daarvan op een soort als de laatvlieger.
Gelukkig is het niet allemaal kommer en kwel, zoals de provincie Utrecht voor de gewone grootoorvleermuis laat zien (figuur 18).

Jurriën Kooijman en Roel Snijders hebben tijdens hun stage bij het Bureau van de Zoogdiervereniging de aanwezigheid van vleermuizen in kerken in de provincie Utrecht deels in kaart gebracht. In een groot aantal kerken in de provincie Utrecht bleken gelukkig ook (sporen van) beide soorten aanwezig te zijn (figuur 19).
Daarnaast heeft Roel het lokale netwerk van de gewone grootoorvleermuis in IJsselstein onderzocht en Jurriën het dieet van de gewone grootoorvleermuis.

Tellers gezocht

Er zijn nog veel zolders en torens waarvan niet bekend is of er vleermuizen verblijven of waar wel vleermuizen van bekend zijn, maar die al langere tijd niet geteld worden. Heb jij tijd en zin om deel te nemen en zo het meetnet uit te breiden? Meld je dan aan via de website; www.zoogdiervereniging.nl/nem, of mail naar neeltje.huizenga@zoogdiervereniging.nl. Met name in (Zuid)Limburg en Zuid-Holland worden momenteel tellers gezocht.

Meetnet Vleermuis Zoldertellingen

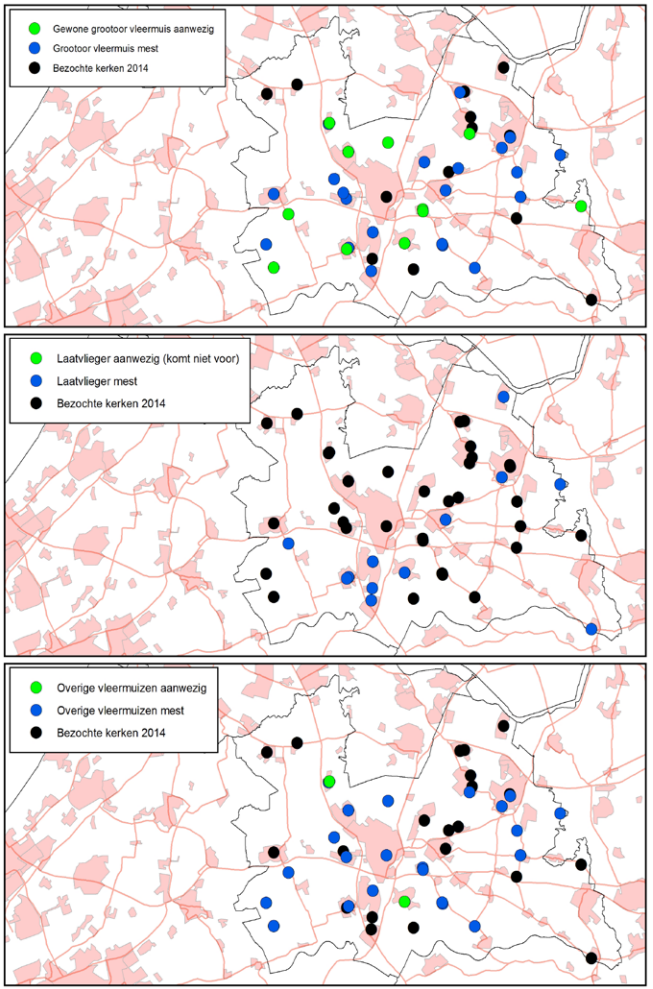

Figuur 19: Resultaten van stageonderzoek door Roel Snijders en Jurriën Kooijman.

Zonder de hulp van de vrijwilligers die de tellingen uitvoeren en de gegevens verwerken en opsturen, is een meetnet niet mogelijk. Wij willen hen daarom van harte danken voor hun inzet en hopen dat zij daarmee nog vele jaren met veel plezier door zullen gaan. Wij staan open voor ideeën of suggesties voor uitbreiding of ondersteuning van het meetnet. Aarzel daarom niet en neem contact met ons op via neeltje.huizenga@zoogdiervereniging.nl of marcel.schillemans@zoogdiervereniging.nl

Het NEM Vleermuis Zoldertellingen team:
Marcel Schillemans, Wesley Overman, Neeltje Huizenga, Martijn van Oene en Tom van der Meij (CBS)